

sen kehitystä voidaan ennalta-ehkäistä. Lisäksi on ilmiselvää, että eriarvoistumismekanismit ja on tulevina vuosina tutkittava vielä yksityiskohtaisemmin ja monitieteellisemmin.

Aino Tiihonen

Suomalainen lähiö 2010-luvulla

Lotta Junnilainen: Lähiökylä: Tutkimus yhteisöllisyydestä ja eriarvoisuudesta. Tampere: Vastapaino, 2019, 343 s. ISBN 978-951-768-703-4

Lotta Junnilaisen väitöskirja pureutuu yhteen suomalaisen hyvinvointivaltion keskeisimmistä ongelmakohtista – sosiaaliseen eriarvoisuuteen. Kirja on perusteellinen etnografinen kuvaus kahden suomalaisen 1960-luvulla rakennetun ”työläislähiön” arjesta 2010-luvulla. Junnilainen katsoo tutkimuskohteitaan Hallakumpua ja Routalaa luokan ja paikan teoreettisten viitekehysten läpi.

Luokka on Lotta Junnilaisen keskeinen teoreettinen työkalu, jonka kautta hän hahmottaa tutkimuslähiöitään. Hallakumpu ja Routala ovat alunperin 1960-luvulla olleet työläislähiöitä, mutta pelkästään työväenluokkaisuus ei enää nykypäivänä kuvaa näitä

lähiöitä. Voidaankin ajatella, että 1960-luvulta alkanut voimakas hyvinvointivaltion rakentamisprosessi on purkanut luokkakäsitteen olemassaoloa suomalaisessa hyvinvointivaltiossa, vaikka luokka edelleen on läsnä erityisesti sosiologisessa tutkimuksessa. Junnilainen toteaa kirjansa yhteenvedossa, että vaikka suomalaisessa yhteiskunnassa keskustellaankin jatkuvasti enemmän eriarvoistumisen lisääntymisestä, luokan sijaan keskeisiä käsitteitä ovat köyhyys, huono-osaisuus ja syrjäytyminen. Hän jatkaa Harri Melinin Sosiologia-lehdessä vuonna 2009 julkaistuun virkaanastujaisesityksensä viitaten, että ehkä yhteiskuntaluokan käsite on Suomessa niin latautunut, että siitä puhumista on pidetty jokseenkin sopimattomana. Asian voin nähdä näinkin, mutta hyvinvointivaltion näkökulmasta asiaa voi tarkastella myös niin, että 1960-luvulta alkanut universaalien hyvinvointivaltion laajentuminen on häivyttänyt luokan merkityksen arjen ja selviytymisen toimintarakenteena.

Suomessa luokka ei enää 1960-luvun jälkeen määritellyt yksilön tai perheen varallisuutta ja toimeentuloa. Luokka oli hyvinvointivaltion rakentamisen myötä tärkeä lähinnä symbolisessa mielessä, eräänlaisena erottautumisen keinona. Käytännön arkea luokka ei hyvinvointivaltion kukoistuksen aikaan, ainakaan

kaikilta osin, vastannut. Tällä hetkelläkin elämme tilanteessa, jossa köyhyys ja syrjäytyminen voivat lopulta kohdata kenet tahansa. Huono-osaisuus tai menestymisen eivät ole Suomessa pelkästään luokkasidonnaisia, eikä luokka enää edes ole keskeisin taustatekijä yksilön tai perheen huono-osaisuudessa. Junnilainen kuitenkin lähtee tutkimuksessaan tarkastelemaan Hallakumpua ja Routalaa työväenluokkaisuuden kautta ja onnistuu tutkimuksensa toteutuksessa hyvin, vaikka luokan, hyvinvointivaltion ja sosiaalisen eriarvoisuuden välistä suhdetta olisi voinut pohtia laajemminkin.

Paikka sekä erityisesti paikan ja luokan välinen suhde ovat keskeisiä Junnilaisen tutkimuksen kannalta. Hän tarkastelee paikkaa kiinnittymisen, kiinnittymättömyyden ja sosiaalisen elämän merkityksellisyyden näkökulmista. Paikan ja luokan sekä sosiaalisen eriarvoisuuden välinen suhde on hänelle keskeinen. Junnilainen kertoo seuraavansa Chicagon koulukunnan perinnettä, joka korostaa sosiaalisten suhteiden kiinteää yhteyttä paikkaan, mutta joka samaan aikaan haluaa myös välttää liikaa kiinnittymistä siihen lähtökohtaan, jossa tilan ja paikan oletetaan määräävän sosiaalisia prosesseja. Tutkimuksessa paikka nähdään joka tapauksessa keskeisenä osana sosiaalista elämää, ja tutkimuslähiöt paik-

koina, lähiökylinä, ovat spatiaalisia tiloja, joissa asuvien ihmisten ajatellaan kuuluvan samaan sosiaaliseen luokkaan tai ryhmään. Yhteiskunnan, tässä tapauksessa tutkimuslähiöiden, ymmärtäminen vaatii siis myös paikkojen ymmärtämistä – ne on ymmärrettävä fyysisenä ja historiallisena tilana, jotta voi ymmärtää niissä tapahtuvaa arkea ja arjen vuorovaikutusta, yhteisöllisyyttä ja eriarvoisuutta.

Väitöskirjan keskeinen ansio on sen tiheän etnografisen kuvauksen ohella erinomaisesti toteutettu sosiologinen kirjoitustyyli, jossa Junnilainen kuvaa tutkimuslähiöitään kiihkottoman epäpoliittisesti ja neutraalisti, toisin sanoen ottamatta kantaa siihen, miten tulisi toimia ja mihin tulisi pyrkiä. Junnilainen kuvailee tutkimuskohteitaan tiheästi, värikkäästi ja useasta eri näkökulmasta siten kuin hän on ne kohdannut ja kokenut ja kuinka informantit ovat lähiökylistään hänelle kertoneet. Junnilainen kuvaa harvinaisen selkeästi ja seikkaperäisesti myös etnografisen metodologian syvää ydintä ja sitä, mitä se on tarkoittanut hänen omalle tutkimukselleen. Metodologian laajempi kuvaus ja esimerkiksi käytetyt aineistot on esitetty tutkimuksen liiteosassa. Lukijan näkökulmasta liitteessä esitetyn informaation olisi toivonut esitettävän jo toisessa luvussa, jossa esitellään

Hallakummussa ja Routalassa tehty etnografinen tutkimus.

Lotta Junnilainen onnistuu väitöskirjassaan kuvaamaan Hallakummun ja Routalan lähiökyläelämää, lähiöiden rakenteita, niissä tapahtuvia kohtaamisia, sosiaalisten suhteiden muotoutumista ja ylläpitämistä, yhteisöllisyyttä ja alueeseen liittyviä ambivalentteja tunteita kiinnostavasti ja uskottavasti. Väitöskirjan empiirisen tutkimuksen analyysi osoittaa, että Junnilainen on todella koonnut laajan ja monipuolisen etnografisen aineiston sa harkiten ja niin sanotusti ajan kanssa. Junnilainen onnistuu maalaamaan Hallakummun ja Routalan syvän ytimen myös lukijalle konkreettisesti ja kiinnostavasti. Junnilaisen tutkimuksen ansioksi on ehdottomasti luettava se, että samaan aikaan kun hän kertoo lähiökylistä eriarvoisuuden tiivistymänä sekä niissä asuvien ihmisten arjen ongelmista ja vaikeuksista kaunistelematta ja konkreettisesti, hän tuo myös esiin kaiken sen hyvän ja kauniin, mitä Hallakumpu ja Routala tarjoavat asukkailleen sukupolvesta toiseen. Hallakumpu ja Routala eivät myöskään ole suljettuja ja staattisia paikkoja, vaan niissä tapahtuu jatkuvaa edestakaista virtausta. ”Vanhat lähiökyläläiset” muuttavat pois lähiöstään, lähiöihin muuttaa uusia ”lähiökyläläisiä” – toiset pidemmäksi toiset lyhyemmäksi aikaa – ja aina joukkoon mahtuu paluu-

muuttajia, jotka syystä tai toisesta palaavat takaisin Hallakumpuun ja Routalaan.

Lotta Junnilaisen väitöskirja *Lähiökylä: Tutkimus yhteisöllisyydestä ja eriarvoisuudesta* on erittäin onnistunut etnografinen kuvaus suomalaisten lähiöiden arjesta 2010-luvulla. Tutkimuksen yleistettävyyksi lienee laaja, Routala ja Hallakumpu eittämättä kertovat monesta muustakin suomalaisesta lähiöstä sekä niissä vallitsevasta yhteisöllisyydestä ja ulkoapäin määritellystä huono-osaisuudesta. Kirja antaa myös osviittaa siihen, miten kehittämistutkimusta ja tulevia lähiöprojekteja kannattaa jatkossa suunnata – tai pikemminkin, mihin niitä ei ainakaan kannata suunnata. On ulkoapäin määriteltyä ja peräti väärin oletettua ajatella, että lähiöissä tarvittaisiin lisää yhteisöllisyyttä, koska Junnilaisen tutkimus osoittaa, että lähiöiden arki pulppuaa monenlaisesta yhdessä tekemisestä, yhdessä olemisesta ja toisen auttamisesta. Elämä suomalaisessa lähiössä on samaan aikaan yhteisöllistä, mielenkiintoista ja tyydyttävää, mutta myös epätäydellistä, kaoottista ja materiaalisesti niukkaa. Suomalainen lähiö on ambivalentti paikka – sinne kuulumista tai siellä olevia juuria samanaikaisesti hävetään ja pidetään ylpeyden aiheena.

Pirjo Pöllänen